

SKUP 2002 – 11

Prosjekt: Kommunens etiske minefelt
Medarbeider: Anders Horntvedt
Publikasjon: Sandefjords Blad
Publisert: April 02
Medium: Avis
Tema: Offentlig forvaltning

> SKUP-juryen 2003
>
> Metoderapport: Kommunens etiske minefelt
>
> 1. Sakene som leveres til vurdering er skrevet og utført av undertegnede,
> Anders Horntvedt. To av oppfølgingssakene, som også sendes juryen til
> orientering, er skrevet av min tidligere kollega Jan Eric Møller.
>
> Undertegnede arbeidet som nyhetsjournalist i Sandefjords Blad i tre år med
> samfunnsstoff og lokalpolitikk som stoffområde, med særlig vekt på
> Sandefjord kommune. Siden 2. januar 2003 har jeg jobbet som journalist i
> Nationen.
>
> 2. Jeg har kalt arbeidet "Kommunens etiske minefelt".
>
> 3. Arbeidet består i hovedsak av en dobbeltside som ble publisert i
> Sandefjords Blad torsdag 11. april 2002, med hovedtittel "Kommunen
> investerer i landminer". Jeg ber også om at oppfølgingssakene 19. april
> ("– Bør trekke seg ut) og 23. april ("Selger aksjer hos mineprodusent")
> blir tatt med i vurderingen.
>
> Til juryens orientering vedlegges også sakene 25. april ("SV vil kaste
> forvalterne") og 26. april ("Investerer ikke mer i klasebomber").
>
> 4. Sandefjords Blad v/ nyhetsredaktør Jan Erik Hvidsten kan kontaktes
> slik:
> Telefon: 33 42 20 00 el. 900 31 870
> E-post: jan.erik.hvidsten@sb.no
> Postadresse: Postboks 143, 3201 Sandefjord
>
> 5. Undertegnede kan kontaktes slik:
> Telefon: 21 31 00 08 el. 975 17334
> E-post: anders.horntvedt@nationen.no
> Postadresse: Enebakkveien 25b, 0657 Oslo
>
> 6.
> a og b) Mitt utgangspunkt var å se nærmere på hvilke selskaper Sandefjord
> kommune hadde plassert penger i. Kommunen hadde nylig solgt ut aksjene i
> to interkommunale kraftselskap, og satt med en formue omtrent tilsvarende
> et kommunebudsjettet i et såkalt kraftfond. Kraftfondet ble delvis
> plassert i rentebærende verdipapirer, delvis i norske og internasjonale
> aksjefond som igjen satt med andeler i et stort antall selskaper.
>
> Tanken var, og er, at meravkastning fra kraftfondet skal brukes til
> nyttige kommunale investeringer i sykkelstier, skoler og sykehjem.
> Samtidig har det en annen konsekvens når en offentlig etat begir seg ut på
> det internasjonale kapitalmarkedet: Kommunen kan bli sittende med aksjer i
> bedrifter som driver med etisk kritikverdigg virksomhet. De fleste vil
> mene det er umoralsk at det offentlige tjener penger på slikt.
>
> I februar 2002 ble spørsmålet om etiske retningslinjer for kraftfondet
> diskutert i Sandefjord formannskap. Rådmannen viste til at forvalterne
> selv gjorde etiske vurderinger, og han konkluderte med å føle seg trygg på
> disse vurderingene. Rådmannens anbefaling ble enstemmig vedtatt i

> formannskapet og bystyret.
>
> Jeg hadde fulgt den politiske prosessen før salget av de to
> kraftselskapene, interesserte meg for spørsmålet og fikk klarsignal av
> nyhetsredaktør Jan Erik Hvidsten til å se nærmere på saken.
>
> Jeg ønsket å komme til bunns i hvilke selskaper Sandefjord kommune
> egentlig hadde aksjer i, og håpet i det minste å reise en offentlig debatt
> dersom det skulle vise seg at kommunen satt med aksjer i selskaper som
> drev med etisk betenkelig virksomhet.
>
> c) Under punkt d) har jeg skrevet litt om arbeidets gang og beskrevet
> metodebruken. Etter at jeg hadde fått indikasjoner på at kommunen satt med
> etisk betenkelige aksjer, ble problemstillingen snevret inn. Jeg startet
> med å ville undersøke kommunens engasjement i internasjonale selskaper
> generelt. Deretter besto arbeidet i å bekrefte hva slags virksomhet
> selskapene drev med og å bekrefte at kommunen satt med eierandeler i
> selskapene på avisens trykkesidspunkt.
>
> Handelsbanken tok kontakt cirka 10 dager etter at artikkelen 11. april
> 2002 hadde stått på trykk. De avviste først at Handelsbanken hadde andeler
> i Singapore Technologies og ba om en opprydding fra avisens side. Etter å
> ha sendt over min dokumentasjon basert på åpne kilder, endret banken
> oppfatning og solgte aksjene.
>
> Dermed var det ikke bare Sandefjord kommune som kvittet seg med
> eierandelene i Singapore Technologies. Det gjorde også Handelsbankens
> øvrige kunder.
>
> Noen dager etter ble det også kjent at aksjene i General Dynamics var
> blitt solgt (SB 26. april 2002).
>
> d) Omtrent i midten av februar 2002 kontaktet jeg Sandefjord kommune og ba
> om innsyn i hvilke selskaper kommunen gjennom kraftfondet satt med
> eierposter i.
>
> Etter to purringer og cirka to måneder meddelte økonomisjef Thor
> Fjellanger at han hadde listen klar.
>
> Jeg kontaktet journalist David Stenerud i nyhetsbrevet Norwatch, som jeg
> visste hadde kompetanse om det internasjonale aksjemarkedet. Jeg forklarte
> min hensikt, sendte ham listen og ba ham gå igjennom den for å se om det
> fantes selskaper som drev med etisk betenkelig virksomhet.
>
> Etter tre dager tok Stenerud kontakt tilbake. Han forklarte at han hadde
> funnet flere selskaper som det var oppsiktsvekkende at kommunen var
> involvert i. Han pekte på flere selskaper. Ett av dem var Singapore
> Technologies Engineering, som oljefondet hadde trukket seg ut av fordi
> selskapet drev med produksjon av landminer. Han viste til at mindre
> kontroversielle selskaper som General Motors (våpenprodusent), Pfizer
> (Viagra) og TotalFinaElf (oljeutvinning i Burma) også befant seg på
> listen. Involvering i produksjon av landminer er spesielt kontroversielt
> ettersom Norge har jobbet aktivt for å få til et internasjonalt forbud.
>
> Inspirert av Steneruds tilbakemelding ba jeg nyhetsredaktør Jan Erik
> Hvidsten om mer tid før vi satte noe på trykk. Hvidsten var enig i at
> denne saken skulle gjøres skikkelig.

>
> Jeg satte meg selv ned med listen og fant to ting jeg syntes var
> interessante. Det ene var at kommunen hadde eierandeler i fire selskaper
> med forretningsadresse på skatteparadiset Cayman Island. Det andre var at
> kommunen gjennom DnB hadde aksjer i General Dynamics (GD).
>
> Jeg visste at General Dynamics driver med våpenproduksjon og jeg tok en
> nærmere titt på varesortimentet deres, som ligger åpent tilgjengelig på
> Internett. På hjemmesidene markedsfører GD klasebomben CBU-87.
>
> Som takk for hjelpen tipset jeg David Stenerud om internettadressen. Jeg
> tenkte Norwatch kunne ha interesse av dette fordi nyhetsbrevet dekker
> norske investeringer i utlandet.
>
> Det videre arbeidet gikk ut på å dokumentere Singapore Technologies'
> produksjon av landminer, TotalFinaElfs oljeproduksjon i Burma, Pfizers
> produksjon av Viagra samt General Electrics' og Generals Motors'
> produksjon av våpen. All denne dokumentasjonen ligger tilgjengelig på
> Internett.
>
> Det var også naturlig å be om kommentarer fra økonomisjef Thor Fjellanger,
> fondsforvaltere, politikere og Norsk folkehjelp. Med andre ord brukte jeg
> kun åpne kilder i arbeidet.
>
> 7. Som nevnt i punkt 6 ventet jeg to måneder på at Sandefjord kommune
> skulle få listen ferdig. Før publisering 11. april 2002 brukte jeg tre
> ordinære arbeidsdager og to-tre timer ubetalt overtid på artikkelen.
>
> 8. 11. april 2002, samme dag den første artikkelen sto på trykk, brakte
> Dagbladet en sak om at oljefondet satt med aksjer i klasebombeproduzenten
> General Dynamics. Jeg vet at Norwatch tidligere har tipset Dagbladet om en
> lignende sak. Jeg antar at David Stenerud tipset Dagbladet om at GD var et
> "hett" selskap. Tilfeldighetene ville det til at sakene ble publisert
> samme dag.
>
> 9.
>
>
> Anders Horntvedt (sign.)
> Oslo, 20. januar 2003
>
>
> <<sfj-landminer1.pdf>> <<sfj-landminer2.pdf>> <<sfj-landminer3.pdf>>
> <<sfj-landminer4.pdf>> <<sfj-landminer5.pdf>> <<sfj-landminer6.pdf>>
> <<sfj-landminer7.pdf>> <<sfj-landminer8.pdf>>